

урбаноніми, ідеоніми, теоніми, хрононіми, тому досліджувати ономастику Польщі через пресу надзвичайно цікаво.

Список літератури:

1. Заваринська І. Ф. Фразеологізми з онімним компонентом в англійській, польській та українській мовах: лінгвокультурологічний аспект: Монографія. / І.Ф. Заваринська. – Тернопіль: Осадца Ю.В., 2022. – 232 с.
2. Bryk. Słownik języka polskiego. PWN. URL: <https://sjp.pwn.pl/sjp/bryk-I;2446337.html>
3. Grodziński E. Zarys ogólnej teorii imion własnych / Edward Grodziński – Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy, 1973 – S. 9–17
4. Kaleta Z. Teoria nazw własnych. Polskie nazwy własne: [Encyklopedia] / Zofia Kaleta [red. E. Rzetelska-Feleszko]. – WarszawaKraków: Towarzystwo Naukowe Warszawskie-Institut Języka Polskiego PAN, 1998. – 111s
5. Onomastyka i dialektologia // Prace dedykowane pani profesor Ewie Rzetelskiej. – Feleszko. – Warszawa: Institut Slawistyki PAN, 1997.

Кучма Ірина,

Тернопільський національний

педагогічний університет ім. В. Гнатюка

Науковий керівник: канд. філол. наук, доц.Бабій І. М.

ВИВЧЕННЯ СКЛАДНИХ СЛІВ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

Вивчення словотвірної системи в українській мові є здавна цікавим для науковців. Останнім часом зросла особлива увага до розгляду складних слів. На сьогоднішній день основними способами їх творення є основоскладання, словоскладання та аббревіація, а також зрощення і зближення.

Складні слова були предметом аналізу у працях Н. Клименко, М. Плющ, К. Городенської, В. Горпинича, Л. Азарової, Н. Родзевич, О. Безпояско, Є. Карпіловської, І. Бабій, В. Фридрак та ін.

Актуальність обраної теми дослідження полягає в тому, що, хоча багато вчених досліджували складні слова, досі ще існують спірні питання щодо трактування самого поняття «складне слово».

Мета статті – проаналізувати вчення українських науковців про складні слова та подати найвідоміші класифікації сучасних українських учених із питань словотвору композитів.

Матеріалом дослідження послужать праці видатних українських мовознавців.

На сьогоднішній день у сучасній лінгвістиці ми маємо змогу простежити функціонування терміна «складне слово» у різних аспектах. Найбільш поширеним є визначення Н. Клименко: “Складне слово – похідне слово, утворене способом основоскладання чи словоскладання, що має не менше ніж дві основи... Творення складних слів опирається насамперед на найближчу до слова номінативну одиницю – словосполучення” [4, с. 555–556]. На думку численних науковців, найдавнішими способами словотвору та найбільш ефективними після суфіксації є словоскладання та основоскладання [1, с. 10].

У словниковому складі мови є досить значна кількість складних слів. На думку Н. Клименко, таких лексем є більше, ніж 10% від усього словникового запасу мови, більшість із них утворено основоскладанням. Дослідниця зазначає, що “спершу виникло словоскладання, далі на його ґрунті сформувалось основоскладання, якому властивий більший ступінь зв’язку між компонентами” [6, с. 67].

Також варто зазначити, що в українському мовознавстві широко побутує термін «композит», який можна трактувати як похідне складне слово, котре утворилося способом складання основ [8, с. 245].

На думку В. Горпинича, треба виділяти такі “три різновиди основоскладання, де утворення похідних слів відбувається таким чином:

- 1) за допомогою сурядного поєднання окремих слів (*лісостен*);
- 2) із словосполучень (*сільське господарство – сільськогосподарський*);
- 3) зі слів, які безпосередньо не поєднуються у словосполучення (*пароплав, паровоз*)” [3, с. 89].

Ще одним способом складання в українській мові є саме словоскладання. Як зазначала Л. Азарова, “деривати, які були утворені шляхом словоскладання слід називати «юкстапозитами»” [2, с. 102].

Відома дослідниця Н. Клименко, коли охарактеризовувала структуру юкстапозитів та класифікувала їх на групи, використовувала прийом розгорнення складних слів у словосполучення. На її думку, “варто виділяти два типи таких слів, в яких компоненти синтаксично координуються, тобто мають сурядний зв’язок, або є синтаксично підпорядкованими і мають підрядний зв’язок. До першого типу належить група слів, які можна об’єднати сурядним сполучником і, наприклад: *хліб-сіль, батько-мати*. До другого типу належать слова, які перетворюються в атрибутивні словосполучення, наприклад: *чар-зілля – чарівне зілля*” [5, 17–18].

Л. Азарова, у свою чергу, виділяє юкстапозити як рівноправні або ж нерівноправні. Суть цих ознак полягає в тому, що рівноправні іменники утворюються зі сполучень сурядного характеру, а також, поєднують у собі синонімічні та антонімічні відношення. Прикладами таких слів можна вважати: *стежки-доріжки, південь-північ*. Нерівноправні юкстапозити у свою чергу окреслюються тим значенням, що похідні слова мають послаблену логічну залежність і такі ж у них є синтаксичні відношення, наприклад, *лікар-терапевт*.

Не варто забувати про ще один важливий вид словоскладання, як абревіація. Скорочення самостійних лексем також є широко дослідженим явищем. У довіднику «Сучасна українська мова» [10] зазначено, що абревіація «поєднує обов’язково два способи – скорочення і складання» [10, с. 170]. На думку Н. Клименко, похідне слово, яке утворюється складанням скорочених основ та буває здебільшого еквівалентним словосполученню є саме поняття

«аббревіатура» [9, с. 7]. “Усім відомий є той факт, що аббревіатури утворюються на основі словосполучень, із якими в свою чергу перебувають у різних структурних та семантичних зв’язках” [7, с. 12].

С. Климович вважає, що варто виділяти “такі три групи аббревіатур:

1) аббревіатури, де усі аброморфеми мають мотивувальне слово, яке є співвідносним, і це слово є у вихідному словосполученні (*ген-план – генеральний план*);

2) аббревіатури, які об’єднують аббревіатурні морфеми і вони є співвідносними лише з деякими компонентами вихідних сполучень (*Укрінформ – Українське національне інформаційне агентство*);

3) аббревіатури, у яких одні аброморфеми є замінені за допомогою інших (*Укрцукор – Національна асоціація цукровиків України*)” [9, с. 7].

Отже, у цій статті ми спробували узагальнити та подати найвідоміші класифікації сучасних українських вчених із питань словотвору складних слів.

Проаналізувавши праці відомих українських науковців та спеціалістів у сфері лінгвістичного спрямування, ми можемо ствердити, що вивчення питання творення складних слів сьогодні є поширеним, однак потребує ще доопрацювання. Чималий досвід українських мовознавців у питаннях основоскладання, словоскладання та аббревіації є переконливим свідченням про те, що наука активно розвивається.

Список літератури:

1. Азарова Л. Є. Складні слова в українській мові: структура, семантика, концепція “золотої” пропорції: монографія. Вінниця: УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2000. 222 с.

2. Азарова Л. Є. Складання як один із способів словотвору: монографія. Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2005. 123 с.

3. Горпинич В. О. Будова слова і словотвір. Київ: Радянська школа, 1971. 118 с.

4. Клименко Н. Ф. Вибрані праці. Київ: Видавничий світ Дмитра Бураго, 2014. 728 с.

5. Клименко Н. Ф. Морфологічна будова сучасної української мови. Київ: Наукова думка, 1975. С. 5–34.

6. Клименко Н. Ф. Словотворча структура і семантика складних слів у сучасній українській мові. Київ: Наукова думка, 1984. 251 с.

7. Мислива-Бунько І. Я. Теоретичні аспекти вивчення складних слів в українській лінгвістиці. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. № 1048. Серія «Філологія». Вип. 67. С. 7-14.

8. Українська мова: Енциклопедія. НАН України, Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні, Інститут української мови; редколектив : В. М. Русанівський (співголова), О. О. Тараненко (співголова), М. П. Зяблюк та ін. 2-ге видання, виправлене і доповнене. Київ: Видавництво «Українська енциклопедія» імені М. П. Бажана, 2004. 824 с.

9. Українська мова: Енциклопедія. Редколектив : Русанівський В. М., Тараненко О. О. (співголови), Зяблюк М. П. та ін. Київ: Видавництво «Українська енциклопедія» імені М. П. Бажана, 2000. С. 7.

10. Шевченко Л. Ю. Сучасна українська мова: Довідник. Київ: Либідь, 1996. 320 с.

ЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ЗАГОЛОВКІВ У ТВОРЧОСТІ С. ЖАДАНА

Марцінковська Інна,
Тернопільський національний
педагогічний університет ім. В. Гнатюка
Науковий керівник: канд. філол. наук, доц. Г. В. Бачинська

Постановка проблеми. На сьогоднішній день вивчення ідіостилю автора, специфічних особливостей його творчості пов'язане з літературними